Hallintovaliokunnalle

30.9.2026

HE 79/2026 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi (myöhemmin Unifi) kiittää pyynnöstä lausua asiasta ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia niin, että opiskelijalle myönnetty oleskelulupa otettaisiin peruuttamisharkintaan tai uutta oleskelulupaa ei myönnettäisi, jos tulee ilmi, että opiskelija on turvautunut toimeentulotukeen.

Jo nykyisen lainsäädännön puitteissa jatko-oleskelulupa on voitu evätä tilapäistä enemmän toimeentulotukeen turvautumisen perusteella. Tapauksia, joissa näin on toimittu, on kuitenkin vähän. Opiskelijan oleskelulupaan sisältyy toimeentuloedellytys. Maahanmuuttoviraston ohjeen mukaan opiskelijalla on oltava käytössään vähintään 800 euroa kuukaudessa elinkustannustensa kattamiseen.

Unifi pitää tärkeänä, että opiskelijoilla on Suomeen saapuessaan käytettävissään selkeä ja realistinen tieto siitä, mitkä ovat Suomessa oleskelun, opiskelun ja työnteon taloudelliset edellytykset. Näin vältytään tilanteilta, joissa opiskelija ajautuu taloudellisesti hankalaan tilanteeseen, mikä voi johtaa opiskelun hidastumiseen tai jopa keskeytymiseen.

Unifi näkee, että lyhytaikaisen toimeentulotukeen turvautumisen ei tulisi katkaista oleskelun edellytyksiä. On ristiriitaista, että opiskelijalle voidaan myöntää toimeentulotukea, mutta siihen turvautuminen voi johtaa vakaviin oleskelulupaa koskeviin seurauksiin. Tämä voi osaltaan myös kannustaa opiskelijaa jättämään hakeutumatta tarvitsemiinsa tukipalveluihin oleskeluluvan menettämisen pelossa.

Oleskeluluvan peruuntuminen kesken opintojen tai tuen hakemisen välttely oleskeluluvan menettämisen pelossa voi johtaa opintojen viivästymiseen tai keskeytymiseen. Nämä ovat yliopistojen kannalta ei-toivottuja ilmiöitä, jotka aiheuttavat ylimääräistä hallinnollista työtä ja johtavat epätarkoituksenmukaiseen resurssien käyttöön. Yliopistojen tavoitteena on, että kansainväliset opiskelijat suorittavat opintonsa loppuun saakka ja integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään.

Yliopistoille ensisijaista on rekrytoida ja kouluttaa kansainvälisiä osaajia, jotka osaltaan vahvistavat koulutusta ja tutkimusta. Näin Suomeen saadaan myös korkean osaamisen työvoimaa vastaamaan työmarkkinoiden tarpeisiin. Hallituksen esitys vaikeuttaa tämän tavoitteen toteuttamista. Uudistus voi tehdä Suomesta entistä vähemmän houkuttelevan maan kansainvälisille osaajille ja vaikeuttaa opiskelijarekrytointia.

Lausuntopalautteen perusteella esitykseen on tullut joitain tarpeellisia parannuksia. Kokonaisharkinnan vaatimus, lapsen edun huomioiminen ja suhteellisuusperiaatteen noudattaminen lisättiin lakiesitykseen. Unifi pitää lisäyksiä tervetulleina, joskaan ne eivät olennaisesti muuta esityksen luonnetta.

Hallituksen esitys on osa laajempaa kansainvälisten opiskelijoiden maassaolon ja väärinkäytösten valvonnan kokonaisuutta. Aikaisemmassa TEM:n työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista (TEM 18.12.2025) loppuraportissa todetaan, että vuonna 2026 puututaan mm. perheenyhdistämiseen, määritellään euroissa toimeentuloon vaadittava rahoitus, vaaditaan tietyn tason kielitaito ynnä muita toimenpiteitä, jotka liittyvät tämän kokonaisuuden kanssa samaan aihepiiriin.

Kokonaisuuteen kuuluvat muutokset tuodaan erillisinä lakiesityksinä ja eri aikoihin, mikä vaikeuttaa vaikutusarvioiden tekemistä sekä hankaloittaa muutoksista viestimistä opiskelijoille. Vaikka tähän lakiesitykseen on lisätty lyhyt osio eri lakihankkeiden yhteisvaikutuksista, Unifi katsoo, että lakimuutosten kokonaisarviointi on edelleen puutteellista. Erityisesti vaikutuksia Suomen maakuvaan ja kansainvälisten osaajien houkutteluun sekä Suomeen sitouttamiseen tulisi arvioida laajemmin.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jari Ojala
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja